แนวคิดในการใช้ประโยชน์แก้มลิงเพื่อบริหารจัดการน้ำ

กิจการเพื่อสังคม

© SCGC 2022

ปัญหาน้ำในปัจจุบัน

จากอดีตจวบจนปัจจุบัน พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ลดลงเป็นลำดับ ทำให้ผืนแผ่นดินส่วนใหญ่ดูดซับน้ำฝนที่ตกลงมาได้น้อยลง ผนวกกับการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ (climate change) ทำให้ฝนตกยาก แต่ถ้าได้ตกก็จะตกหนัก ในช่วงเวลาที่ไม่นาน พื้นที่ส่วนใหญ่จึงดูดซับน้ำฝนไม่ทัน ก่อให้เกิดเป็นน้ำบ่าไหลหลากจากพื้นที่ต้นน้ำ ลงสู่พื้นที่กลางน้ำ ไปยังพื้นที่ท้ายน้ำก่อนไหลลงทะเลในช่วงฤดูฝน ในขณะเดียวกัน เมื่อไม่มีน้ำฝนซึมลงไปในดิน ก็จะไม่มีน้ำในดินคอยเอื้ออำนวยให้กับลำธารและแม่น้ำในช่วงฤดูแล้ง ก่อให้เกิดเป็นปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้อย่างรุนแรง

การแก้ปัญหา

เราสามารถนำศาสตร์พระราชามาช่วยแก้ปัญหาได้ ด้วยการระเบิดจากข้างใน(ชุมชน) ปลูกป่าในใจคน เศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วม ฯ โดยบำรุงป่าที่เหลืออยู่ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ ปรับเปลี่ยนพื้นที่เกษตรเชิงเดี่ยวไปเป็นป่ากินได้ เพื่อเพิ่มการดูดซับน้ำฝนของพื้นที่ ลดน้ำบ่าไหลหลาก และชะลอความเร็วของน้ำท่าที่ไหลในลำธาร-แม่น้ำ ด้วยการสร้างฝายชะลอน้ำและฝายยกระดับน้ำ ตลอดจนการใช้แก้มลิงเก็บน้ำหลากช่วงฤดูฝน แล้วนำน้ำกลับมาใช้ในช่วงฤดูแล้ง

ปัญหาต่อเนื่อง

จะบริหารจัดการแก้มลิงอย่างไร จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชนในท้องถิ่น และโดยรวมของประชาชนทั้งประเทศ

© SCGC 2022

แนวทางการใช้ประโยชน์แก้มลิง

(1).รัฐบาล และเอกชน ช่วยประชาชนสร้างแก้มลิง โดยขุดบ่อน้ำในที่นา แต่นำดินผิวบางส่วนกลับมาปูที่ท้องบ่อ

(2).ช่วงฤดูฝน รัฐบาลนำน้ำในส่วนเกินจากการระบายของแม่น้ำมาเก็บในแก้มลิง และส่งเสริมการเลี้ยงปลาแบบธรรมชาติ (ใช้ระบบอินทรีย์) เพื่อให้ประชาชนจับปลาขาย

(3).ช่วงฤดูแล้ง เอกชนนำน้ำในบ่อร้อยละ 80 ไปบำบัดและใช้ประโยชน์ ตามกิจกรรมของโรงงาน น้ำที่เหลือร้อยละ 20 ในบ่อใช้ทำนาแบบธรรมชาติ (ใช้ระบบอินทรีย์) เพื่อให้ประชาชนขายข้าว

(4).รัฐบาลและเอกชน ส่งเสริมการตลาดให้กับประชาชน

(5).รัฐบาล เอกชน และประชาชน ร่วมกันศึกษาวิจัย เพื่อค้นหาชนิดและปริมาณของพันธุ์ปลา พันธุ์ข้าว และช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการดำเนินกิจการ

© SCGC 2022

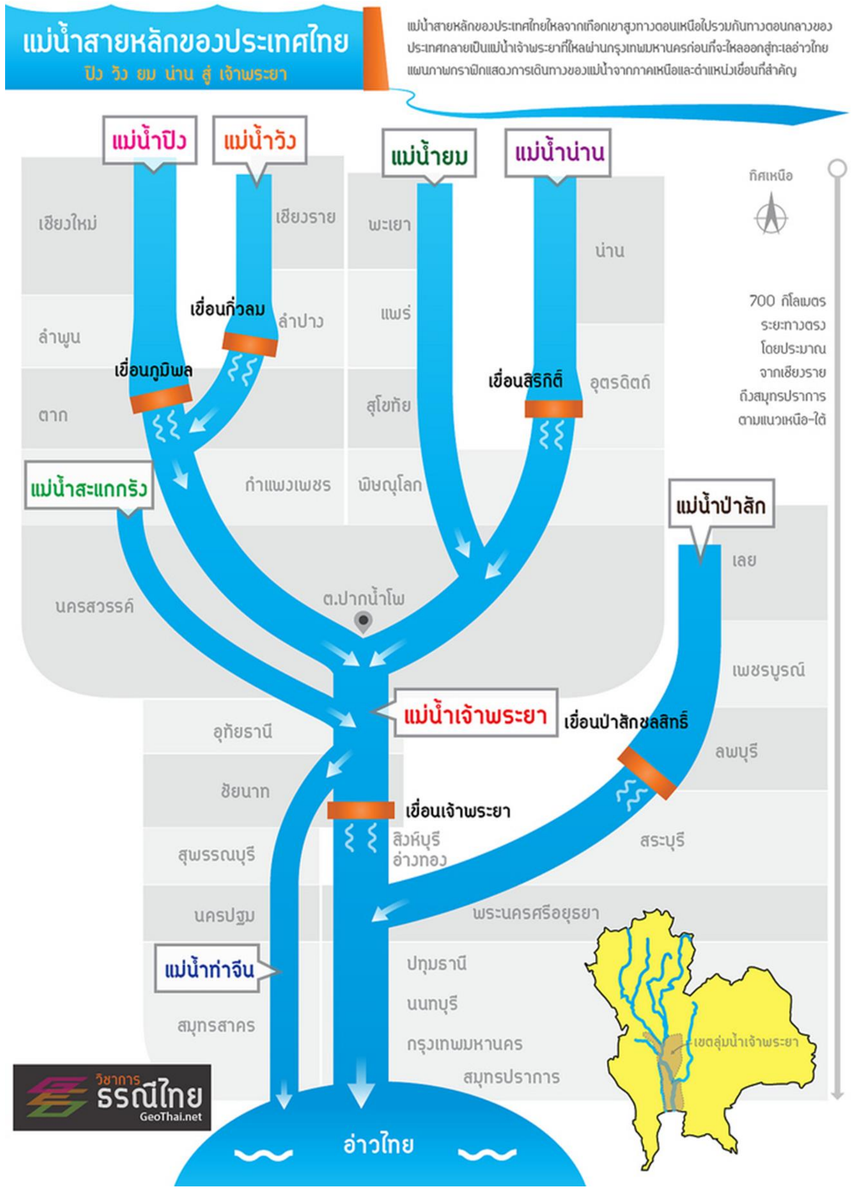

การสร้างแก้มลิง

นำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาประยุกต์ใช้กับข้อมูลสภาพอากาศ ลักษณะภูมิประเทศ ชนิดดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ของพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งในส่วนของภาครัฐ และชุมชน เพื่อศึกษาที่มาของน้ำ ทั้งปริมาณ ช่วงระยะเวลาในการไหล วิเคราะห์หาตำแหน่งและปริมาณของพื้นที่สร้างแก้มลิง เพื่อรองรับน้ำส่วนเกิน

ประชุมชาวบ้าน รับฟังข้อคิดเห็นโครงการสร้างแก้มลิง ชี้แจงผลประโยชน์ และรับสมัครสมาชิกเข้าร่วมโครงการ นำข้อมูลทั้งสองมาประมวลเข้าด้วยกัน เพื่อวางแผนจัดการน้ำในภาพรวม

© SCGC 2022

เริ่มต้นโครงการ กับ งานรองรับน้ำฤดูฝน

(1).ภาครัฐ ภาคเอกชน ช่วยประชาชน สร้างบ่อน้ำ (แก้มลิง) ในพื้นที่ลุ่มต่ำ โดยนำดินผิวกลับมาปูไว้ที่ก้นอ่าง

(2).ระบายน้ำหลากในส่วนเกินเข้าไปในบ่อน้ำ (แก้มลิง) เพื่อลดน้ำหลาก

(3).ส่งเสริมการเลี้ยงปลาแบบธรรมชาติ โดยระบบอินทรีย์ เพื่อลดการปนเปื้อนสารเคมี

(4).ภาครัฐ และภาคเอกชน ส่งเสริมการตลาด (ปลา)

(5).ชุมชนจับปลาขายเป็นรายได้

(6).ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมกับศึกษา เพื่อค้นหาชนิดปลาที่เหมาะสมกับพื้นที่ (รายได้ดี + น้ำไม่เสีย)

© SCGC 2022

งานช่วงฤดูแล้ง

(1).ภาคเอกชนสูบน้ำในบ่อน้ำ (แก้มลิง) ร้อยละ 80 ของน้ำในบ่อ ไปทำการบำบัด แล้วนำไปใช้ประโยชน์ตามกิจกรรมของโรงงาน

(2).ภาครัฐ และภาคเอกชน สนับสนุนประชาชนปลูกข้าวในบ่อน้ำ โดยใช้ระบบอินทรีย์ เพื่อลดการปนเปื้อนสารเคมี

(3).ภาครัฐ และภาคเอกชน ส่งเสริมการตลาดให้กับประชาชน (ข้าว)

(4).ประชาชนขายข้าวเป็นรายได้

(5).ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนร่วมกันศึกษา เพื่อค้นหาชนิดพันธุ์ข้าวและปริมาณการปลูกที่เหมาะสมกับพื้นที่ (รายได้ดี + น้ำไม่เสีย)

© SCGC 2022

ควรแก้ปัญหาทั้งระบบ

การสร้างแก้มลิง เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายน้ำ ส่วนพื้นที่ต้นน้ำ และกลางน้ำจะใช้การสร้างฝายชะลอน้ำและฝายยกระดับน้ำ เพื่อลดความเร็วและปริมาณของน้ำหลาก โดยทำงานควบคู่ไปกับการเพิ่มความสามารถในการดูดซับน้ำฝนของพื้นที่ ด้วยการดูแลรักษาและฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเกษตรเชิงเดี่ยวไปเป็นป่ากินได้ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งนี้การอยู่ร่วมกันของพืชเศรษฐกิจที่หลากหลายชนิดของป่ากินได้ นอกจากจะช่วยลดสารเคมีชนิดต่าง ๆ แล้ว ยังส่งผลทำให้น้ำในแก้มลิงมีสารปนเปื้อนน้อยลงอีกด้วย

ที่มา : ประชาชาติธุรกิจรวบรวม

© SCGC 2022

บทสรุป

การแก้ปัญหาน้ำหลาก/การขาดแคลนน้ำใช้ของประเทศไทยจะสำเร็จได้

ด้วยความร่วมมือกันอย่างจริงจัง จริงใจ และต่อเนื่องของภาครัฐ ภาคเอกชน กับประชาชนในพื้นที่

© SCGC 2022

ขอบคุณครับ

พี่หนู อส.